

PSYCHOLOGIE U NÁS A JINDE

K 80-TINÁM AKADEMIKA ANDREJA SIRÁCKEHO

Dňa 9. decembra 1980 sa dožíva vzácneho životného jubilea – 80 rokov jedna z vedúcich filozofických osobností u nás – akademik Andrej Sirácky. Jeho súčasníci a žiaci považujú za najvlastnejšie črty jeho celoživotnej práce marxistickú zásadovosť a bojovnosť, jasnú vedecko-materialistickú orientáciu, záujem o najaktuálnejšie filozofické, ideologické a spoločenské problémy súčasnosti.

Andrej Sirácky sa narodil 9. decembra 1900 v Petrovci (Juhoslávia), v stredisku slovenskej „dolnozemskej“ menšiny, v chudobnej robotnickej rodine. Počas štúdií na Karlovej univerzite v Prahe úzko spolupracoval pri redigovaní zborníka DAV. Po návrate do Juhoslávie pôsobil ako profesor na petroveckom gymnáziu. Pracoval ako redaktor Národnej jednoty, ktorá uverejňovala pokrokové, demokratické články, útočiacie na nebezpečne sa rozrastajúci fašizmus. Počas okupácie Juhoslávie bol niekoľko mesiacov v koncentračnom tábore. Neskôr prijal pozvanie redaktora Slovenskej jednoty v Pešti, kde pôsobil až do r. 1943. V r. 1948 prichádza Andrej Sirácky na Slovensko už ako uvedomelý marxista, začína prednášať marxizmus-leninizmus na Filozofickej fakulte v Bratislave. Popri vedeckej a pedagogickej práci zastával rad významných funkcií v rôznych kultúrnych a politických inštitúciách. Bol dekanom FFUK, rektorom Univerzity Komenského, predsedom SAV, riaditeľom Filozofického ústavu SAV, od r. 1960 je poslancom a členom predsedníctva SNR. Ako máloktorému z československých vedcov bolo mu priznané zahraničné členstvo v akadémiách socialistických krajín, včítane Akadémie vied ZSSR.

Z najvýznamnejších starších prác, majúcich vzťah k problematike psychológie, možno spomenúť „Umierajúcu civilizáciu“ (1946), kde rozoberá podstatu kapitalistickej kultúry. Práca je preniknutá ostrou kritikou buržoáznej spoločnosti a ideologie. „Kultúra a mravnosť“ (1949) zahrňuje problematiku spoločenského bytia a vedomia. Otázky kultúry a mravnosti sú tu riešené v celej ich zložitosti a historicko-spoločenskej súvislosti na vedeckom, dialekticko-materialistickom základe. Popri spoločensko-politických a ideologických otázkam venuje akademik Andrej Sirácky takmer v každej zo svojich neskorších prác značnú pozornosť problematike človeka, rozvoja jeho osobnosti, vzťahu človeka a životného prostredia, či už prírodného alebo spoločenského. Vzťahom prírody a človeka sa zaoberá akademik Andrej Sirácky v svojej publikácii z r. 1951, „Prírodné a spoločenské prostredie“. V štúdiu „Človek (osobnosť), kultúra a morálka (1973) odsudzuje názory buržoáznych ideológov, podľa ktorých zlo, egoizmus a nenávisť majú svoje korene v „nezmeniteľnej agresivite živočíšnej podstaty človeka“.

Z novších prác akademika A. Siráckeho treba uviesť publikáciu „Sociálny svet človeka“ (1974), kde príslušnú problematiku rozoberá v rámci riešenia filozofických a sociologických problémov. V roku 1979 vyšla práca „Doba a myslenie“, ktorá je výberom jeho statí a úvah z predchádzajúcich (70-tych) rokov. Ani tu nechýbajú state venované človeku. V jednej z nich rozoberá autor význam tvorby hodnôt pre formovanie osobnosti.

V diele akademika Andreja Siráckeho môžu nájsť československí psychológovia zdroj takých filozofických informácií, ktoré odrážajú základné filozofické riešenie problémov vývoja socialistickej spoločnosti a osobitne človeka. Jubilant, ktorý okrem marxistickej filozofie bol špecialistom aj v marxistickej sociológii, pozorne sledoval aj vývoj psychológie u nás, kriticky upozorňoval na priebežne sa vyskytujúce extrémnosti a rozvoju psychológie nielen prial, ale z pozície rôznych významných funkcií ho účinne podporoval.

My, ktorí sme s akademikom Siráckym prichádzali pracovne, či osobne do kontaktov, chceli by sme v mene celej československej psychologickéj obce, vyjadriť mu pri príležitosti jeho životného jubilea naše úprimné poďakovanie a zaželať mu pri dobrom zdraví ďalšie integračné diela.

O. Zápotočná, D. Kováč

Doc. PhDr. ONDREJ KONDAŠ, DrSc. – PÄŤDESIATROČNÝ

Významný slovenský psychológ – dr. Ondrej Kondáš – oslávil 27. septembra 1980 svoje päťdesiatiny. Jeho cesta životom, ktorá začala v rodisku Nižnej Kamenici, obsahuje niekoľko významných zastávok, ktoré však tvorili iba medzistanice k jeho súčasnému odbornému pôsobeniu – gymnázium v Prešove, štúdium na FFUK v Bratislave,

pracovné pôsobenie na Psychiatrickej liečebni vo Veľkých Levároch a nakoniec Katedra psychológie na FFUK v Bratislave. Podobne možno vyznačiť i jeho odbornú dráhu: ukončenie štúdia na FFUK (1954), kandidát psychologických vied (1962), docent (1967), doktor vied (1978).

To sú však len strohé čísla, ktoré vyznačujú významné medzniky v živote. Tí, ktorí poznajú doc. dr. Ondreja Kondáša, DrSc., vedia, že za tým všetkým sa skrýva množstvo obetavej, usilovnej práce, či už v oblasti vedecko-pedagogickej, výskumnej, ideovo-výchovnej a publikačnej. Tieto v sumáre právom stavajú nášho oslávenca na popredné miesto medzi československými psychológmi. Je mnoho absolventov psychológie, ktorých možno považovať za jeho žiakov, jeho knižné práce a príspevky v odborných časopisoch sú zdrojom poznatkov a námetov nielen pre študentov, ale i psychológov v praxi i odborníkov z iných oblastí, svojou činnosťou v spoločenských organizáciách prispieva k ich správne zameraniu a orientácii atď. Příkladný je jeho vzťah k mládeži a študentom, keď ako vedúci Katedry psychológie na FFUK v Bratislave (od r. 1971) je zástancam úzkeho zblíženia sa študentov a učiteľov. Sám svojim konaním je v tomto príkladom.

Výrazná a aktívna je jeho činnosť vo vedeckej oblasti, ktorú možno rozčleniť nasledovne:

1. Psychoterapia — autorom discentného prístupu v psychoterapii. V roku 1970 zakladá skupinu pre discentnú psychoterapiu v rámci SPS pri SAV, od roku 1966 dopisujúci člen medzinárodnej spoločnosti pre rozvoj behaviorálnej terapie, člen Pracovnej skupiny pre rozvoj psychoterapie v socialistických krajinách.

2. Teoretické otázky klinickej psychológie s vyústením do našej prvej učebnice Klinickej psychológie (1977 a 1980) a kolektívnej práce Psychológia pri ošetrovaní chorých (1973, 2. vyd. 1978).

3. V oboch prístupoch aplikácie teórie učenia a teórie podmieňovania — výskumy a teoretické štúdie z tejto oblasti.

4. Psychodiagnostika — autor 3 metodík vydaných n. p. Psychodiagnostika, 12 štúdií z oblasti psychologickéj diagnostiky.

5. Problematika aplikácie psychológie v oblasti liečebnej rehabilitácie — 7 štúdií a knižná publikácia Psychológia v liečebnej rehabilitácii (spoluautor S. Heřmánek), 1976.

6. Klinickopsychologické problémy a psychoterapie u detí a mládeže, vrátane monografie Tréma—strach zo skúšky (1979).

7. Problematika alkoholizmu — 12 štúdií, člen redakčnej rady časopisu Protialkoholický obzor.

8. Problematika psychohygieny a prevencie — pripravil populárnu publikáciu, ktorá vyjde v roku 1981.

Z množstva funkcií, ktoré vykonával alebo vykonáva spomeňme aspoň niektoré: v rámci SPS pri SAV vykonával rozličné funkcie, vrátane predsedu, t. č. je predsedom Sekcie klinickej psychológie, podpredsedom Psychoterapeutickej sekcie Slovenskej psychiatrickej spoločnosti, člen komisie expertov MŠ ČSR a SSR, expert MZ SSR, člen komisie pre pedagogiku a psychológiu vedeckého kolégia SAV, členom 5 domácich a 2 zahraničných rád, 2 vedeckých rád. Publikoval vyše 80 štúdií (z toho 5 v zahraničných odborných časopisoch), predniesol vyše 30 odborných referátov (z toho 10 na medzinárodných kongresoch a sympóziách), približne 40 vedeckopopularizačných článkov. Vykonával funkciu predsedu ZV ROH, člena pedagogickej komisie a pod.

Práca doc. dr. Ondreja Kondáša, DrSc., si zaslúži obdiv a úctu nás všetkých. Ako jeho blízki spolupracovníci však musíme vysoko vyzdvihnúť i jeho ľudskú stránku — prístup k podriadeným, jeho orientáciu na ľudské problémy, záujem o spolupracovníkov a je jeho veľkou zásluhou, že atmosféra na pracovisku, ktoré vedie, je veľmi príjemná a pozitívna.

A tak je práním nás všetkých, aby pribúdajúce roky neuberali mu z jeho aktivity, optimizmu, iniciatívy a pracovitosti, aby i toto výročie sám považoval za medznik vo svojom živote, po ktorom budú nasledovať mnohé ďalšie. A to tak v pracovnom i osobnom živote. Veríme, že to nie je iba práním jeho blízkych spolupracovníkov, ale všetkých, ktorí dr. Ondreja Kondáša poznajú.